

Виходячи з сутності моніторингу та його цілей у поточному циклі доцільно запропонувати такий склад операцій: окреслення границь моніторингу – перелік суб'єктів за якими буде вестись спостереження; сканування – постійне спостереження за діями суб'єктів; інтерпретація інформації – узагальнення отриманої на попередній операції інформації; складання прогнозів – розробка варіантів розвитку зовнішнього середовища.

На підставі зазначеного запропонована блок-схема поточного моніторингу, що враховує особливості діяльності зернових компаній (див. рис. 1).

Література

1. Кузнецова І. О. Моніторинг як складова процесу управління підприємством хлібопродуктів: теорія та методологія : монографія / І. О. Кузнецова. – О. : Друкарський дім, 2009 – 228 с.
2. Рясних Є. Г. Оцінка та моніторинг бюджетних програм – важливий інструмент бюджетного менеджменту / Є. Г. Рясних, І. К. Мірецька // Вісн. Хмельницьк. нац. ун-ту. – Хмельницький, 2005. – № 5, Ч. 2, Т. 1. – С. 34–36.
3. Яркова Н. І. Специфічні ознаки, особливості організації та основні завдання моніторингу як елемента управління / Н. І. Яркова, Л. В. Кузнецова // Торгівля і ринок України : темат. зб. наук. праць. Вип. 24. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2007. – С. 239–244.
4. Заїнчковський А. О. Моніторинг на хлібокомбінаті / А. О. Заїнчковський, М. А. Нетяжук // Зерно і хліб, 2002. – № 3 – С. 12–13.
5. Лысый И. Организация системы мониторинга инвестиционной деятельности / И. Лысый // Бизнес-информ, 2000. – № 1. – С. 26–29.
6. Педченко Н. С. Методичні аспекти фінансового моніторингу конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості на регіональному рівні / Н. С. Педченко // Вісн. ДонДУЕТ. – Донецьк, 2001. – №4 – С. 234–240.
7. Ковалев А. И. Управление реструктуризацией предприятия : монография / А. И. Ковалев. – К. : АВРИО, 2006. – 368 с.
8. Пастухова В. В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність : монографія / В. В. Пастухова. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 302 с.
9. Чечетова-Терашвили Т. М. Анализ влияния конкурентной среды на рыночную позицию предприятия // Формирование конкурентной позиции предприятия в условиях кризиса : монография / Т. М. Чечетова-Терашвили. – Х. : ИНЖЭК. – С. 161–231.
10. Воловик І. А. Стійкий розвиток сільськогосподарських підприємств як об'єкт системи моніторингу / І. А. Воловик // Черкас. держ. технолог. ун-т : зб. наук. праць. – Черкаси, 2003. – Вип. 8. – С. 72–82.
11. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Е. А. Ананькина [и др.] ; под ред. Н. Г. Данилочкиной. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 279 с.
12. Управление эффективностью бизнеса. Концепция Business Performance Management / Е. Ю. Духонин [и др.] ; под ред. Г. В. Генса. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 269 с.
13. Портер М. Стратегія конкуренції / М. Портер ; пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. – К. : Основи, 1998. – 390 с.
14. Дженстер П. Анализ сильных и слабых сторон компании: определение стратегических возможностей / П. Дженстер, Д. Хасси ; пер. с англ. О. Л. Пелявского. – М. : Вильямс, 2004. – 368 с.
15. Томпсон А. А. Стратегический менеджмент: искусство разработки и реализации стратегии / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд ; пер. с англ. Л. Г. Зайцева, М. И. Соколовой. – М. : Банки и биржи: ЮНИТИ, 1998. – 576 с.
16. Богатирьов А. М. Планування діяльності підприємств харчової промисловості в умовах ринку : монографія / А. М. Богатирьов, А. І. Бутенко, І. О. Кузнецова. – О. : Ін-т проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2003 – 274 с.
17. Кузнецова І. О. Формування системи утворення вартості товарного зерна / І. О. Кузнецова // Вісн. соц.-екон. досліджень Одес. держ. екон. ун-ту : зб. наук. пр. – О., 2007. – № 25. – С. 191–197.

УДК 336:338.984

Л. В. КУЗНЕЦОВА

Одеський національний економічний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Розглянуто планування діяльності банку як функцію управління його фінансами; розкрито особливості планування фінансової діяльності сучасних банків; визначено рівні системи фінансового планування; доведено необхідність прогнозування основних напрямів діяльності банків; визначені вимоги, що пред'являються до системи фінансового планування та контролю; обґрунтовано необхідність розвитку стратегічного планування.

Considered planning of the bank as an important feature of its finances, the features of the financial planning of modern banks, the levels of financial planning, the necessity of forecasting the main activities of banks, defined requirements for the system of financial planning and control, the necessity of strategic planning.

Планування діяльності банку – важлива функція управління фінансами банку, оскільки розв’язання сучасних проблем розвитку банківських установ створює необхідність подальшого поглиблення теоретичних і методичних досліджень процесів планування та розроблення методик планування фінансової діяльності банку. Планування є однією з основних складових процесу управління фінансовою діяльністю банківської установи, так як саме від якості планування залежить ефективність її діяльності.

Для банку, на відміну від інших суб’єктів господарської діяльності, основу механізму планування діяльності складає фінансове планування, що є, по суті, процесом розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників для забезпечення розвитку банку необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його діяльності в майбутньому періоді [1, с. 15].

Планування, будучи однією з найважливіших функцій управління фінансами банку, створює основу для розвитку управлінського процесу, визначає його мету, перспективи, встановлює певну послідовність дій, вибір методів і засобів діяльності, їх необхідні пропорції. Отже, планування – це визначення мети та результатів діяльності банку в майбутньому, а також постановка завдань й оцінка ресурсів, котрі необхідні для їх вирішення.

Планування, в процесі якого виробляють фінансову політику, охоплює всі сторони діяльності банку, забезпечує високий рівень управління витратами та доходами, результатами чого є його платоспроможність і надійність, а також можливість удосконалення банківських технологій та соціального розвитку. Фінансове планування є системою довготермінових, поточних та оперативних планів. Система фінансового планування в сучасному банку – складна ієрархічна структура (рис. 1) [2, с. 193].

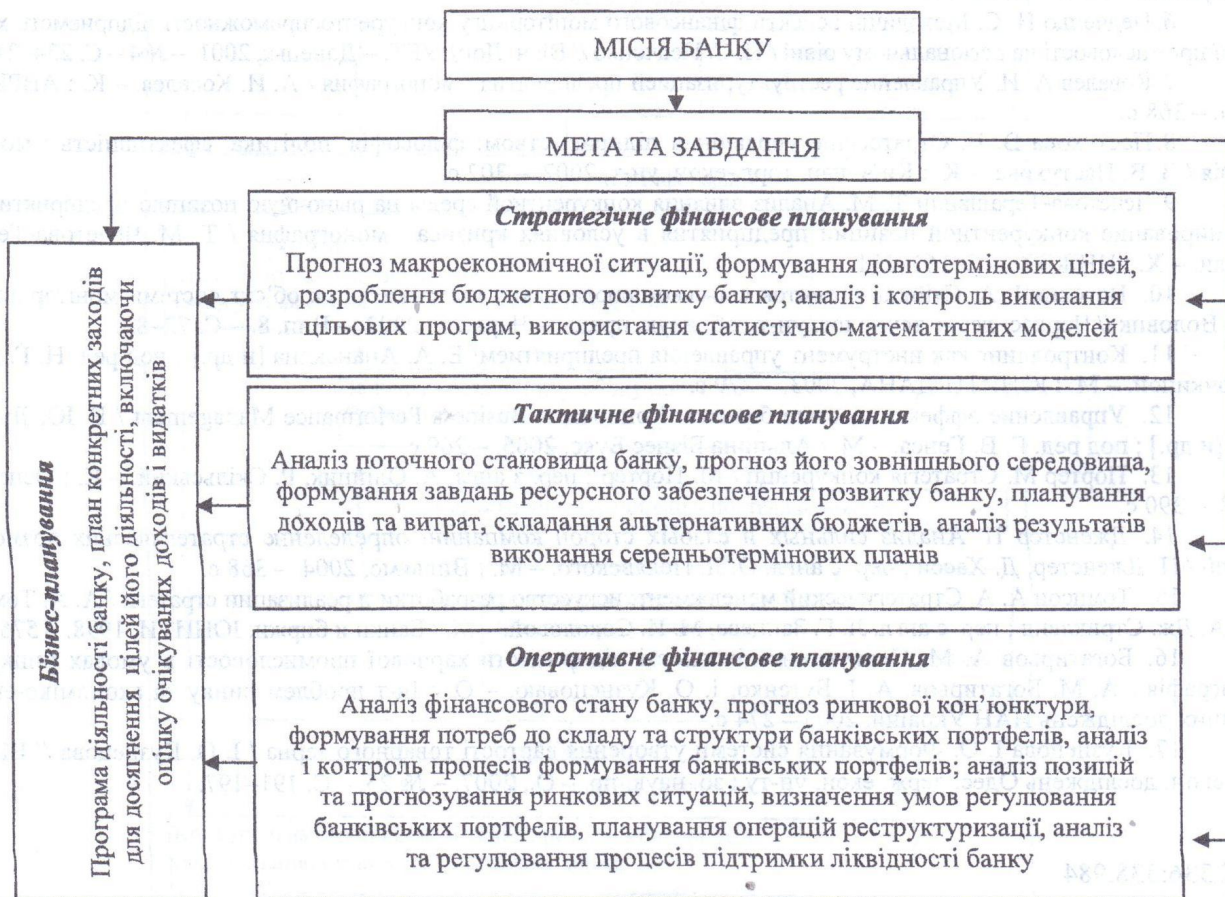

Рис. 1. Рівні системи фінансового планування у банку

Варто зазначити, що управлінські рішення в банку здійснюються в певній послідовності, так як організація роботи сучасного банку потребує чіткого та налагодженого управління. Підвищення вимог до нього викликані рядом причин, зокрема: динамічністю змін законодавчих та других нормативних актів; частою зміною пріоритетів в формуванні ринку банківських послуг; високою динамікою розвитку банківських технологій; сильною конкуренцією в умовах нестабільного фінансового ринку; впливом процесів фінансової інтеграції і глобалізації. Зазначене доказує необхідність розробки прогнозів, які активно впливають на організацію та трансформацію сучасних процесів розвитку банківництва, допомагають запобігти або зводити до мінімуму небажані наслідки інтеграції тих чи інших процесів у майбутньому. Майбутнє можливо визначити тільки у результаті аналізу минулого і сучасного, оскільки воно з’являється на основі їх діалектичної зміни, що підтверджує певну послідовність у використанні функцій управління.

Система фінансових планів в банку повинна володіти цілеспрямованістю, цілісністю, а також специфічною структурою та детальним описом її складових. Технологія планування включає такі складові: визначення й обґрунтування основної мети (місії) розвитку банку та завдання, які виконуються для досягнення мети; оформлення зазначених завдань відповідними фінансовими показниками, встановлення конкретних показників і завдань для виконавців; деталізацію завдань по видах банківських операцій, бізнес-процесів і термінах виконання; детальні розрахунки витрат й отриманих фінансових результатів на весь період планування.

Важливими вимогами, що пред'являються до системи фінансового планування та контролю, й одночасно її ознаками є наступні:

- цілеспрямованість: формування окремих розділів загального фінансового плану або окремих планів повинно витікати із вищої мети банку (місії) і, навпаки, після перевірки можливостей досягнення цих цілей зводиться до основної; фінансові плани служать інструментом наочного представлення цільових фінансових показників і можливостей їх досягнення, а звіти – інструментом наочного представлення фактичного досягнення цілей;

- цілісність та повнота: за допомогою системи планування та контролю керівництво банку отримує інформацію про фінансову діяльність та її результати, що відбулися і відбудуться, яка відображає процеси розвитку і місця банку на фінансовому ринку; тільки сукупність взаємопересічних фінансових планів дає системне уявлення про реальне фінансове положення банку;

- структуризація фінансових планів за змістом, масштабами та тимчасовим параметром: з погляду змісту – плани повинні бути проблемно-орієнтованими; з погляду масштабу – уявлення й ступеня деталізації інформації, що надана; залежно від цільового напрямку фінансових планів і потреб менеджерів розрізняють укрупнені та деталізовані плани;

- цілеспрямована інтеграція розділів фінансового плану: фінансові плани та процеси планування й контролю, які є їх основою, повинні бути інтегровані з орієнтацією на цілі, тобто все повинно бути пов'язане один з одним і повинно здійснюватись послідовно (один план розробляється на основі іншого) або синхронно (створення окремих планів в процесі ухвалення рішення визначається одночасно); фінансове планування виконує функцію інтеграції й координації цільових планів банку;

- гнучкість, актуальність, економічність: гнучкістю система фінансового планування володіє тоді, коли може пристосовуватися до змін внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності банку; вимоги актуальності потребують присутності розвинутої прогностно-аналітичної системи, що дозволяє не тільки здійснювати загальне прогнозування розвитку зовнішнього середовища, але й отримати поточні дані про ринкову кон'юнктуру в умовах асиметрії інформації.

Узагальнення аналізу результатів теоретичних досліджень процесів планування фінансової діяльності банків дає змогу зробити висновок, що існують певні проблеми у розвитку сучасної теорії планування, котрі зумовлені такими обставинами: радикальним чином змінились економічні, технологічні, політичні та соціальні умови, за яких здійснюється діяльність банків і розвиваються їх фінансові взаємини на зовнішньому та внутрішньому фінансових ринках; значно ускладнилися банківські операції, засоби надання банківських продуктів та послуг, умови взаємодії з клієнтами та суб'єктами фінансового ринку; виникли і розвинулись принципово нові соціально-економічні явища, такі як фінансова глобалізація, транснаціональний банківський бізнес, фінансова інтеграція тощо; змінилась роль банківського сектора в розвитку економіки держав.

В єдиному глобальному просторі змінюються масштаби конкуренції, умови конкурентної боротьби, що змушує банки зовсім по-іншому формувати стратегію свого розвитку, яку дедалі складніше ділити на внутрішню та зовнішню, на конкурентну й структурну [3, с. 95]. За цих умов виникає необхідність розвитку стратегічного фінансового управління, яке передбачає довготермінове планування діяльності банку та контроль за виконанням планів. На нашу думку, стратегічне фінансове управління банком – це комплекс взаємопов'язаних у часі й у просторі управлінських процесів та функцій, які забезпечують реалізацію місії й стратегічних цілей діяльності банку. Загальну стратегію розробляють та реалізують для всієї банківської установи як єдиної господарської одиниці на тривалий період, і вона зазвичай не передбачає встановлення чітких часових меж. Стратегія стосується концептуальних, життєво важливих для банку напрямів діяльності, а її розроблення починається з визначення системи його стратегічних цілей.

Нині пріоритетною серед стратегічних цілей діяльності банківських установ визнано розроблення антикризових заходів: нових стандартів і положень кредитування, нових методик щодо визначення системного ризику, тощо. Зазначене впливає на розвиток стратегій фінансового планування діяльності банківських установ, але вітчизняні науковці цьому напрямку стратегічного планування й управління фінансами банку приділяють невідповідно мало уваги.

Література

1. Кузнецова Л. В. Теоретико-методологічні засади фінансової діяльності банку : монографія / Л. В. Кузнецова / Одес. держ. екон. ун-т. – О. : Атлант, 2009. – 324 с.
2. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку : навч. посібник / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми : Університетська книга, 2007. – 314 с.
3. Федулова Л. І. Актуальні проблеми менеджменту в Україні : монографія / Л. І. Федулова. – К. : Фенікс, 2005. – 320 с.